

Țara Noastră

DIRECTOR: OCTAVIAN GOGA

ANUL X

No. 23

1

IUNIE

1930

În acest număr: *Lichidarea unei tovărășii de Alexandru Hodoș; Scrișoare, poezie de D. Iov; Criza agrară de Alex. Ciobanu; D. A. Sturdza și chestiunea națională de V. P. Râmnicăneanu; Furtuni de oșel de Nicolae Mușat; Război, schiță de Vladimir Nicoară; Cronica politicii externe: Uniunea federală europeană, O lege interesantă în Elveția, Independența Egiptului de V. P. R.; Cronica politicii interne: Revizuirea averilor, Refrenul remanierii, Când doi se ceartă... de A. H.; Gazeta rimată: Allo! Allo! de Ion Telegramă; Insemnări: Furia concesiunilor, Mina de aur, Coincidențe, Un om fenomen, Între Tiberiu și Aurel, Alianța republicană, etc.*

CLUJ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: STR. REGINA MARIA No. 35

32 PAGINI

UN EXEMPLAR 10 LEI

© BCUCluj

Țara Noastră

Lichidarea unei țovărășii

În țabăra așa numitului partid național-tărănist, alcătuit și astăzi din două jumătăți ce s'au lipsit dar nu s'au amestecat, au început să se arate tot mai clare semnele apropiatei lichidări. Țovărășia, încheiată acum trei ani după lungi și iritante fârgueți, n'a izbutit să steargă, nici măcar pentru o clipă de însuflețire, vechile bariere. Naționali deoparte, țărăniștii de alta, înșeilați numai pe frontispiciul firmei printr-o subțirică trăsătură de unire, își cântăresc reciproc însemnătatea pozițiilor câștigate în cuprinsul lagărului comun, suspectându-se și întrebându-se neconțenit, dacă nu era mai bine să fi rămas despărțiți.

Cu toată obiectivitatea necesară trebuie să constatăm, nu numai că alianța dintre cele două grupări politice n'a fost clădită pe sinceritate, dar ea n'a corăspuns nici intereselor de consolidare a unității noastre de stat. România, întregită, așa cum a năsarit, ca un act de dreptate, istorică din sfărâmurile celor trei stăpâni străine prăbușite pentru totdeauna, a simțit instinctiv, din ceasul cel dintâi, nevoia imperioasă de a șterge de pe trupul său toate urmele hotarelor de ieri, făcând să triumfe pe arena vieții publice principiul salvator al solidarității naționale. Toți întârziatii, cași au încercat o rezistență interesată într-o găoace provincială, au fost scoși la larg fără voie, dor și sili să se pună de acord cu suprema necesitate de viață a unui popor, prea crunt lovit în cursul zeacurilor de consecințele destrămării sale, pentru a nu prețui cum se cuvine forța vie a unirii desăvârșite.

Privind desfășurarea cronologică a evoluției politice românești dela 1918 încoace, orice mințe nepărtinitoate trebuie să recunoască din acest punct de vedere, că partidului poporului de sub conducerea dlui general Averescu, i-a revenit rolul unui deschizător de drumuri.

Oricât ar fi acest adevăr desagreabil pentru unii, partidul poporului încă de-acum zece ani a fost cel dintâi organism politic, a cărui sferă de activitate și ale cărui preocupări publice au îmbrățișat într-o deplină înțelegere a destinului țării, tot teritoriul României celei noi, în lărgirile ei hotare. În alegerile din 1920, atât partidul liberal, cât și partidele național și țărănesc, — cari nu ajunseseră nici măcar la pertractări, — nu ieșiseră din micul lor bârlog, mărginindu-se să lupte în cercul strâmt al diferitelor provincii. Partidul liberal nu reușise să-și lanseze candidaturile dincolo de vechiul Regat. Partidul național se agita acasă la el, cerând Ardealul pentru ardeleni. Partidul țărănesc își așezase centrul forței sale politice în Basarabia.

Biruintor a ieșit, însă pe toată linia, încă de-atunci, principiul unității politice. Aci partidul poporului a fost la largul său, de vreme ce, ca și acum, punctul său de vedere s'a suprapus trebuințelor vitale a României-intregite. Partidul poporului a luptat din primele sale zile împotriva acelei agitații demagogice și acelor lozinci regionaliste, sortite să producă turburare și nedumerire în sufletul și în mintea mulțimei. Fiind un partid de ordine, n'a răscolit nici-odată, de dragul câtorva voturi mai mult, elementarele pasiuni populare. Fiind un partid cu rădăcini înfipte pe toată suprafața țării, a reușit să împiedice orice acțiune de separatism, retezând scurt toate năzuințele suspecte de autonomie provincială. Această atitudine cumpătată, încărcată de simțământul răspunderii și de o mare convingere patriotică, a atras după sine, ce e drept, pe ici pe colo, unele scăderi electorale, în folosul unor adversari lipsiți de scrupule, îndemânatici agitatori ai ne-mulțumirilor locale.

Partidul liberal, urmărind cu alte mijloace biruința finală a aceleiași idei călăuzitoare, a descălicat cum a putut în nouile provincii, a căutat să-și caștige partizani, a reușit în unele părți, a dat greș în foarte multe locuri, ajungând astăzi, după efortări neîntrerupte de a crește dincolo de granițele României dela 1916, la rezultatele pe care le vedem cu toții, și pe care nici conducătorii lui nu le prețuiesc dincolo de adevărata lor valoare.

Celelalte două partide, — cel național al dlui Iuliu Maniu și cel țărănesc, să zicem al dlui Ion Mihalache, — nu s'au hotărât, însă, să se unească, decât atunci când au ajuns la constatarea, că numai astfel pot nădărdui să pună mâna pe cârmă. La temelie căsniciei lor de interes, nu stă, deci, nici vreo potrivire sentimentală, nici idealul comun, nici conștiința unor îndatoriri către patrie. Demagogia socială a ișanilor dela Topoloveni, care nu reușise să escladeze Carpații, a fost constrânsă să încheie târgul cu demagogia regionalistă a jachetei dela Bădăcini, căreia îi trebuia o sucursală de voturi dincolo de Predeal. O afacere cu pronunțat caracter comercial, sub eticheta înșelătoare a democrației, din care astăzi n'a mai rămas nimic.

Vă aduceți aminte cât de mult a durat tocmeala — pertractările, cum li se spuneau pe-atunci! De câteori, cele două părți pertractante, epuizând toate argumentele și punând la contribuție toate șiretlicurile, nu s'au întors, rupte de oboseală și dospite de neîncre-

dere, la punctul de plecare a călătoriilor lor circulare! De câte ori nu s'a bisat la teatrul „Cărăbuș” aria populară a fuziunii, mferu proclamată și totdeauna nerealizată! De câte ori, d. Ion Mihăilescu n'a scris cu plaiavazul pe epistola cu propuneri a comitetului de o sufa dela Cluj: — „Se refuză primirea!”...

Insuși d. Iuliu Maniu a făcut tot ce i-a stat în putință să împiedice un acord de guvernare cu partidul țărănesc, a cărui alianță statornică n'a dorit-o niciodată în chip sincer. Partidul național n'a avut pentru ce să caute o conviețuire durabilă cu partidul țărănesc. Smulsă din așternutul clădicel al autonomiei provinciale și aruncată în largul agitat al politicei românești, gruparea regională condusă de d. Iuliu Maniu s'a temut, din prima clipă a descălțecării ei la București, de orice contact prea strâns cu un organism politic capabil s'o înghită și s'o asimileze. Pornind în lume cu o singură rețetă, aceea de a fi mereu la guvern ca reprezentanți necontestabili ai Ardealului, patronii răposatului Consiliu dirigent, ajunși în opoziție, au primit numai acele asociații, care le respectau dreptul de a vorbi exclusiv în numele provinciei lor și de a nu primi amestecul nimănui în treburile lor de acasă.

Cu toate erorile sale doctrinare, cu toate dezorientările sale de tactică, partidul țărănesc reprezenta, pentru partidul național, un pericol. De aceea, ori de câte ori era vorba să se pună la cale o campanie, de întruniri publice, ori de câte ori era vorba de o manifestație de stradă, ori de câte ori era vorba de o alegere, ori de câte ori era vorba de o încăerare în Parlament. — mijloace violente de luptă sau gesturi de categorică negațiune, — cele două partide, animate de o adversitate comună împotriva partidului liberal, se găseau împreună, jurând că vor muri pe bariade pentru democrație. Când se puneau, însă, chestiunea unei guvernări comune, se schimba cântecul. Ieșea la iveală frica. Fiecare se ferea să nu fie tras pe sfoară. Partidul național se temea să nu fie înghițit, partidul țărănesc să nu fie păcălit.

Nici dușmănia în contra partidului liberal nu pornea din aceeaș obârșie. Partidul țărănesc, afișând în programul său principiul luptei de clasă, se socotea, cum se socotește și astăzi, vrăjmașul neîmpăcat al burgheziei bancare dela noi, pe care o reprezintă partidul liberal. Partidul național a combătut și el această burghezie bancară, dar nu pentru că ar urmări idealuri protivnice, ci pentru că nu s'a înțeles la preț cu ea! Dacă vă aduceți aminte, la începutul anului 1922, când fruntașii partidului național poposeau cu atâta plăcere gastrică în sufrageria ospitalieră a răposatului Al. Constantinescu, țărăniștii erau uitați cu desăvârșire. În perspectiva câtorva portofolii ministeriale, întreaga orientare se schimbase. Nu lipsise mult, pentru ca d. Alexandru Vaida să ia loc, pe banca ministerială, alături de Ion I. Brătianu. Iată ceea ce nu credem că i s'ar fi putut întâmpla, la aceeaș epocă, dlui N. Costăchescu de pildă.

Negocierile partidului național cu guvernul liberal de atunci n'au reușit. Și partidul național s'a aruncat, din nou, cu desnădejde, în brațele țărăniștilor. Era, în acele clipe, singura mântuire... Așa după

cum, venirea la guvern a partidului poporului în primăvara anului 1926, a determinat fuziunea naționalilor cu țărăniștii, după ce și unii și alții izbutiseră să se convingă, că ar fi luat, cu siguranță, succesiunea guvernului liberal, dacă ar fi făcut acest pas cu câteva luni mai de vreme.

* * *

Ei bine, acum asociația improvizată cu scopul de a veni la guvern se macină tocmai din pricina neînțelegerilor ivite în decursul guvernării! Nimic paradoxal în această întâmplare. În fiecare din cele două apartamente ale gospodăriei național-țărăniște au scos capul suspectările reciproce de pe vremea când fuziunea nu se hotărâse încă. Ascultați reproșurile parlamentarilor ardeleni, cari complotază la „Majestic” și jelesc sacrificarea dlui Mihai Popovici; aplecați-vă urechea spre mârâielile amicilor dlui Gr. Iunian, cari se tot întreabă, pentru ce a fost silit fostul ministru al justiției să plece din guvern? urmăriți răfuiala basarabeană a dlui C. Stere în *Adevărul*, și întrebați-vă apoi, cine are dreptate să se plângă dintre toți acești ne mulțumiți? Care a fost păcălîi? Care a fost tras pe sfoară? Care a fost nedreptății?

Toți laolaltă dacă voiți, și nimeni, dacă ne întrebați pe noi. Dar fiecare bănuiește pe celălalt, fiecare se socotește trădat, fiecare simte vârful unui pumnal perfid în spinare. Ca într-o societate de iacobini cari se respectă, fiecare se gîndește să-și trimită vecinul la ghilofină, pentru a nu fi ghilofinat el însuși. Cum ar putea să se sfârșească această frumoasă tovarășie de demagogi, altfel decât printr-o descompunere generală?

Oricât de potrivnice ar fi unele aparențe ale situației de astăzi, noi cutezăm să facem această profecție. Prăbușirea de pe culmile puteri va însemna și desfacerea pentru totdeauna a așa numitului partid național-țărănișt. O perioadă de zăpăceală se va încheia în istoria politică a României întregite, și poate vom reintra atunci, din nou, în făgașul unei evoluții normale. Demagogia regionalistă din Ardeal se va rețrași pe ultimile-i metereze, undeva pe malurile măloase ale uneiia din Târnavă, iar demagogia socială a vechiului Regat se va adăposti, probabil, sub flamura roșie a socialismului.

Iar țara, însfârșit, va fi lămurită cu cine a avut a face...

ALEXANDRU HODOȘ

Scrisoare

— Aceleiaș —

Am să mă 'ntorc la toamnă când se scutur
Frunzele bolnave pe cărare,
Când cerul pare-o aripă de flutur
Smulsă, și-aruncată peste-o floare.

Am să mă 'ntorc la toamnă când pustiul
Dă firii sărutarea cea din urmă...
Când zărilor își pregătesc sicriul
Să 'nchidă 'n el tot farmecul ce-l curmă.

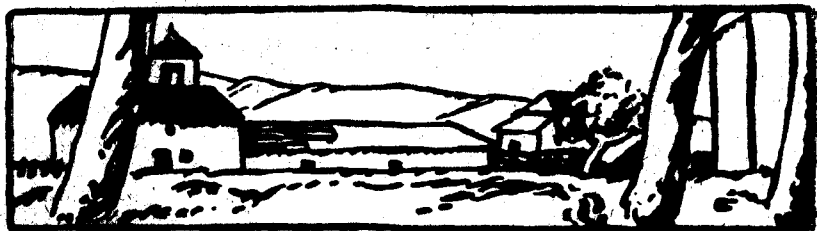
Am să mă 'ntorc când vântul plânge, geme,
Și șueră 'n ferești ca un haiduc,
Când înfloreșc în ștraturi crisanteme
— Și-un braț întreg cu flori am să-ți aduc.

Impodăbind cerdacu-ți solidar
Cu mari buchete albe, parfumate,
Să stai în el, cum stai într'un altar,
Plin de lumină și singurătate.

Pătruns de jalea clipei trecătoare
Te voiu privi cu sufletu 'n lumină
Și-mi vei părea că ești și tu o floare
Uitată, rece, tristă și străină!..

Soroça

D. IOV

Criza agrară

Spunând că agricultura noastră trece printr'o criză grea, n'ar însemna o noutate pentru nimeni. În schimb, nu toți știu, că criza noastră agrară nu este izolată, ci dimpotrivă, se poate spune, că pretutindeni în lume cultura pământului se găsește în cea mai grea și precară situație.

În Ungaria, în Austria, în Germania, ba chiar și în Statele Unite agricultorii suferă de pe urma crizei și, după cum scrie în *Le Temps* un francez sosit de curând din America, fermierii americani sunt „plini de datorii și ipoteci, încărcăți cu impozite prea mari și neputând să găsească debușuri pentru produsele lor“.

Criza noastră își are obârșia în expropriere, cu toate urmările ei, printre care cea mai de seamă ar fi scăderea producției, cantitativ și calitativ. În schimb, criza agricolă mondială isvorăște dintr'o supraproducție. Se produce prea mult față de ceiace se consumă, de unde scăderea prețurilor.

Această supraproducție se explică prin așazisa ofensivă a grâului, dusă după război de unele state, de pildă Franța și Italia, străduindu-se să producă singure cantitatea necesară de cereale, ca să nu mai fie nevoite să importe, dar, mai ales, prin defrișarea unor imense teritorii din America și din alte părți ale lumii.

Cu tot sporul de populație ce s'a produs în ultimii douăzeci de ani pe glob, creșterea consumației nu este nici pe departe în proporție cu teritoriile noi deschise agriculturii.

* * *

O atare situație este însă extrem de periculoasă pentru progresul economic, nu numai într'o țară pur agricolă ca a noastră, unde agricultura constituie aproape singura bogăție ce se poate valoriza pentru moment, ci și în țările extrem de industrializate cum sunt Statele Unite sau Germania; industria este pretutindeni în funcțiune de agricultură, care-i furnizează consumatorii cei mai mulți și cei mai statornici.

De aceia cercurile conducătoare de pretutindeni se ocupă cu cea mai mare atenție de această problemă, căutând soluții pentru rezolvarea crizei.

În America, de pildă, s'a propus drept remediu reducerea terenurilor cultivate. În docurile din Chicago s'au acumulat enorme cantități de cereale din recolta anului trecut, care nu pot fi vândute decât cu pierdere, astfel că specialiștii nu văd altă soluție, deocamdată cel puțin.

Cu pierdere vând de altfel și producătorii din Canada, Argentina și Australia, unde deasemenea există un mare produs de recoltă, dar chiar Rusia, al cărei regim neconsolidat are nevoie de bani.

Dr. Alexandru Legge, președintele marelui societăți „International Harvester Corporation” din Chicago, poate cel mai competent în chestiunile agrare americane în consecință, pe lângă alte măsuri de apărare a producției naționale, ca sporirea taxelor vamale, cere reducerea suprafețelor cultivate cu cel puțin 20%. „Altfel — spune Legge — fermierii merg cu pași gigantici spre catastrofă”.

În Germania deasemenea se ține la înlăturarea răului. Noul premier, Brüning, constituindu-și cabinetul, a făcut apel la naționalistul Schieb, ca specialist în ale agriculturii, încredințându-i ministerul de domenii. Acesta a elaborat un program amănunțit, finzând la ridicarea prețurilor și la sporirea rentabilității, între altele prin ridicarea taxelor vamale.

În Austria s'au propus și acolo diferite soluții, printre care cea mai radicală, monopolul cerealelor. Înstituirea și organizarea acestuia cerând însă un timp mai îndelungat, se propune, deocamdată, ca statul să subvenționeze pe producători, acordându-le premii și, mai ales și aci, sporirea taxelor vamale.

* * *

După cum vedem, pretutindeni, cercurile interesate și cele dela conducerea statelor se preocupă în mod deosebit de rezolvarea problemei. Numai la noi se pare, că guvernării noastre, ne dându-și seama de gravitatea momentului, nu privesc chestiunea cu toată seriozitatea.

Într'un an și jumătate de guvernare național-țărănistă, în afară de scrisorile dlui Mihalache către plugari, nu cunoaștem nici o realizare pe teren agricol. Nu vedem însă nici semne că guvernul ar fi măcar preocupat de soluționarea crizei, pentru că, dacă ar fi preocupat, ar fi putut se realizeze încă de mult Creditul agricol pentru care dl Lugoșanu face de luni de zile naveta între București și Paris.

Acest credit trebuia realizat cu orice sacrificii, chiar dacă ar fi fost necesar să se valorizeze în schimb alte bogății sau averi ale statului. Trebuia realizat pentru că, la noi, dobânzile sunt atât de mari, încât sugrumă de dreptul pe toți acei cari au nevoie de credit. Agricultura mai ales nu poate plăti 30 și mai mult la sută, fără ca

să se ruineze complect în foarte puțină vreme, în special acum când prețurile mondiale sunt atât de scăzute.

Încă o dovadă că guvernul nu-și de seama de gravitatea situației, o găsim în faptul că, după cât se pare, nu intenționează să investească în acest credit, decât ridicula sumă de două miliarde lei hârfie, cu care nu s'ar putea veni, nici pe departe, în ajutorul agriculturii.

Dupăcum a spus dl C. Garoflid într'o recentă adunare a Ligii agrare, un asemenea credit pentru a putea face față tuturor cererilor, ar trebui să dispue de un capital înzecit, deci de cel puțin douăzeci de miliarde.

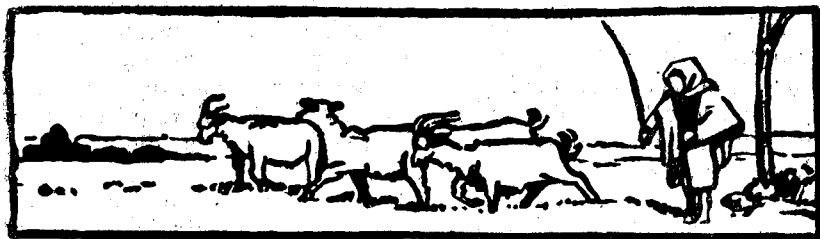
Prin crearea creditului însă, problema nu se rezolvă în totalitatea ei. Ea se prezintă la noi mai complexă decât aiurea, prin faptul că nu supraproducția este cauza crizei, ci tocmai lipsa de producție și calitatea cu totul inferioară a produselor agricole. Cu alte cuvinte, se lucrează prost pământul, deși pe o întindere destul de mare. Soluția ar fi prin urmare, cultura cât mai intensivă a cerealelor pe o întindere relativ mică, rezervându-se restul solului pentru cultura în mare a altor plante, a celor olaginoase și textile, de pildă.

Importăm anual mii de tone de bumbac, pe care de sigur că nu le-am putea produce noi, însă țărâtimea noastră, cea mai mare consumatoare a bumbacului, n'ar putea oare să se lipsească de el, înlocuindu-l cu țesăturile de cânepă și în produse în țară? De sigur că da, și, pe lângă în și cânepă, mai există și alte plante cu a căror cultură s'ar putea înlocui, în mod avantajos, cultura cerealelor, ne cerute azi pe piața mondială.

În rezumat, la noi, rezolvarea crizei agrare cere, pe lângă credit foarte eficient, sporirea producției prin raționalizarea, modernizarea și adaptarea culturii solului la situația agricolă mondială și la cea locală de azi.

De sigur, că problema nu se poate rezolva de azi pe mâine, nenumărate obstacole stându-i în cale. Totuși, cu bunăvoință, muncă și perseverență, ea ar putea să fie rezolvată. Din nefericire însă, la cârma țării avem un guvern care, deși se intitulează, pe jumătate, țărănesc, are preocupări de altă natură: comercializează bunurile țării!

ALEX. CIOBANU

Pagini de istorie

D. A. Sturdza și chestiunea națională

II.

— Decorarea lui Ieszensky —

Am arătat în primul articol al acestei serii, care a fost atitudinea lui Dumitru Sturdza în chestiunea națională, pe timpul când partidul său se afla în opoziție, și cum, pentru a putea veni la putere, a fost silit să renege această atitudine și să ceară scuze Austro-Ungariei.

Cu aceste scuze nu se termină însă rolul urât al fostului șef al partidului liberal în această chestiune. În curând se ivi ocazia să se vadă, că Sturdza nu se limitase numai să ceară pur și simplu scuze, ci luase și alte angajamente, pentru a veni în ajutorul ungarilor în lupta lor contra românilor, punând bețe în roate mișcării naționale din Ardeal, ca să inspire cât mai multă încredere noilor săi prieteni și protectori.

În toamna anului 1896, împăratul Frantz Iosif vizitează țara noastră în mod oficial. Ca să se pună bine cu conducătorii politici ai Monarhiei și prin urmare cu ungarii, Sturdza a știut să înăbușe activitatea Ligei Culturale, introducând în sânul ei agenți devotați, producând certuri și discordie și făcând astfel imposibilă orice muncă rodnică.

Pentru a dovedi, că reușise să transforme această Ligă într'un instrument docil, cu ocazia vizitei lui Frantz Iosif i-a prezentat acestuia pe președintele Ligei, bătrânul Vasile Alexandrescu-Ureche, ales la președinție din ordinul său. Această ploconală a lui Ureche în fața lui Frantz Iosif, patronul politiceii de violență și asuprire în contra românilor, însemna, pe lângă o capitulare și o renegare a scurțului dar gloriosului ei trecut, că Liga nu urmărește scopuri subversive.

Pe timpul guvernului conservator Lascăr Catargiu-Carp, din care făcea parte și Take Ionescu, ca ministru al instrucțiunii publice, Sturdza îi aducea învinuirea, că face o politică anti-națională. Realitatea era tocmai contrară, pentru că guvernul Catargiu, nu numai că n'a împiedecat nicidecum activitatea Ligei, dar dimpotrivă, pe sub mână i-a dat concursul, după cum a ajutat și pe românii din Ardeal în luptele lor, cu sfaturi și cu bani.

Guvernul conservator a procedat așa cum trebuia să acționeze guvernul unei țări mici, însuflețit de cele mai patriotice sentimente. Se abținea pe față dela orice amestec în luptele românilor din Ardeal, îi susținea însă pe ascuns pe toate căile. Sturdza din potrivă, nu numai că nu i-a ajutat, dar a avut deadreptul o dușmănie împotriva lor împiedecând activitatea Ligei și încercând să înăbușe orice manifestare a opiniei publice românești în favoarea ardelenilor.

Caracteristic din acest punct de vedere este faptul că, la un concert dat la Ateneu, în seara de 19 Decembrie 1895, pentru a sărbători pe părintele Lucaci, aflător în Capitală, a dispus să se steargă din program „Cântecul lui Rațiu”, înlocuindu-l, ce ironie!, cu: *Rhapsodie hongroise* de Liszt.

* * *

Vizita lui Frantz Iosif a avut loc în Octombrie 1896 fiind primit cu fast și mare pompă, lipsind însă entuziasmul popular care dă, de obicei, strălucire unor asemenea recepții. Dacă nu s'au produs nici un fel de manifestări ostile, faptul se explică prin cumințenia poporului. După vizită, protocolul cerea ca Suveranul nostru s'o întorcă și, în acest scop, înapoiindu-se, în Septembrie 1897, dela băile Ragatz, regele Carol, însoțit de regină, s'a oprit la Budapesta, unde se afla împăratul pentru sesiunea anuală a delegației maghiare.

Vizita oficială a suveranilor României a avut loc astfel în capitala Ungariei și nu la Viena, capitala imperiului, unde l-au vizitat pe împăratul-rege, împăratul Germaniei, regele Italiei și toți ceilalți suverani din Europa. Pentru România se făcea o excepție, cea ce însemna o nouă umilintă a țării, pe care Sturza s'a grăbit s'o primească, fiindu-i probabil impusă și făcând parte din condițiunile dictate în Octombrie 1895, cu ocazia intervenției lui Welsersheimb și împăcării lui Sturza cu politica austro-maghiară.

Cu această ocazie, printre decorațiile fixate de cele două guverne, ministrul președinte al Ungariei Bánffy strecoară, în ultimul moment pe listă, pe faimosul Ieszensky, fostul procuror dela Cluj, care în cursul debaterilor procesului Memorandului, insultase pe românii ardeleni și nașunea română, și acum, fiind înaintat drept recompensă în administrația centrală din Budapesta, trecea de cel mai aprig dușman al naționalităților și al românilor în special.

Regele României acorda astfel o înaltă decorație românească a-luia care, prin rechizitorul său, contribuisese în cea mai mare măsură la

severa condamnare a bătrânului Rațiu, a preotului Vasile Lucaci și a tuturor semnatarilor Mémorândului, a căror vină nu consista decât în faptul că suplica lor n'au adresat-o regelui Ungariei la Budapesta, ci împăratului Austriei la Viena. De aceea probabil și stăruința ungarilor ca Frantz Iosef să primească vizita regelui Carol în capitala Ungariei.

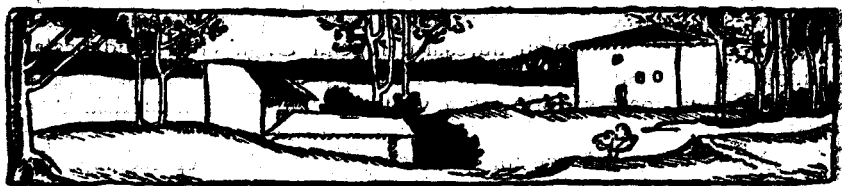
Decorația smulsă regelui prin surprindere la o reprezentație de gală, în Teatrul Național, — suveranul de sigur, nici nu-și mai aducea aminte cine era în realitate acel Ieszensky, — a deșteptat la noi în țară și printre românii ardeleni atâta indignare, încât însuși contele Goluchovski, ministru de externe al Monarhiei, s'a văzut îndemnat să ceară scuze guvernului român pentru acordarea acestei distincții, la care participase fără cunoștință de cauză. Dovada acestei afirmațiuni o găsim în raportul confidențial al legăției noastre din Viena cu nr. 1135 din 5/17 Noemvrie 1897.

Cu toate acestea, Sturza, care contrasemnase la 12 Octomvrie al aceluiaș an, în ajunul aniversării scuzelor dela Iași, decretul prin care se conferă lui Ieszensky placa de mare ofițer al Coroanei, îi dă curs, remițând călăului românilor decorația, prin consulatul nostru general dela Budapesta.

Titu Maiorescu, în prefața unui volum de discursuri parlamentare, de pe acele vremuri, se întreba: „Ce raporturi trebuie să fi existat între ministrul președinte român și primul ministru maghiar, pentru ca baronul Bánffy să fi îndrăsnit să strecoare cererea unei decorații pentru Ieszenski, iar Dimitrie Sturdza să nu fi îndrăsnit să-i reține măcar decretul formal?”

Răspunsul la această întrebare firească îl vom vedea într'un articol viitor.

V. P. RÂMNICEANU

Furtuni de oțel

— O mărturisire a militarismului prusac —

Deși au trecut doisprezece ani dela încheierea armistițiului, literatura de război este încă în mare favoare pe lângă publicul de pretutindeni. În special în Germania învinsă se citește cu predilecție această literatură. Cărți ca *Nimic nou pe frontul de vest* și altele au atins, în scurt timp, un număr de ediții fără exemplu în această țară.

Un asemenea succes revărsă acum locotenentul de rezervă Ernst Iünger cu cartea sa *Furtuni de oțel*, care descrie impresii personale culese pe front. Spre deosebire de Remarque, Ernst Iünger iubește războiul, îi înțelege rostul și luptând cu eroism până la capăt, fiind rănit de 12 ori, se întoarce acasă, nu cu gândul la pace și la odihnă, ci la un viitor război de revanșă.

Ororile războiului nu-l impresionează. El se identifică cu ele și le crede necesare. „Asupra necesității lor, — spune Iünger — ca ofițer prusian, n'am cea mai mică îndoială.“ De aceia le și descrie cu sinceritate cinică, arătând de pildă modul barbar în care s'au distrus sistematic regiuni întregi din Franța, în primăvara anului 1917, când armatele germane, pentru a scurta frontul, s'au retras pe linia Hindenburg.

— „Satele prin care am trecut, scrie autorul, aveau înfățișarea unor adevărate case de nebuni. Companii întregi distrugneau zidurile; alții, suiși pe coperișuri, stricau țiglele. Arborii erau tăiați din rădăcini, ferestrele sparte; împrejur, nori de praf și de fum se ridicau din uriașele grămezi de ruine. Pe scurt, o adevărată orgie infernală. Vedeam soldați îmbrăcați în haine bărbătești sau femeiești, lăsate acolo de locuitori, cu jobenuri pe cap, străduindu-se să desăvârșească distrugerea. Ei descopereau grinda principală a caselor, o legau cu funii și, scoțând strigăte sălbatiche, trăgeau cu toată forța până ce se prăbușea clădirea cu sgomot asurzitor. Alții, cu ciocane enorme, sdrobeau tot ce întâlneau în cale, dela ghiveciul cu fori din fereastră până la geamurile artistic pictate ale unei grădini de iarnă“.

„Până la linia „Siegfried“, toate satele au fost astfel transformate în ruine, toți arborii tăiați, toate șoselele minate, toate fântânile înveninate, toate cursurile de apă barate, toate pivnițele distruse prin explozie, sau făcute periculoase prin bombe, îndemânatec ascunse“.

Modul cum personal se comporta în luptă, îl descrie astfel: „Strângeam în mâna dreaptă mânerul revolverului; ardeam de o furie, pe care azi n'o pot înțelege. Eram stăpânit de dorința de a ucide“.

Și nu ierta niciodată:

— „Spre seară, doi englezi de corvadă cu cazanul de supă rătăcindu-se, au apărut în fața sectorului primei noastre secțiuni. I-am doborât pe amândoi cu două gloanțe. Unul din ei căzu cu capul în șanț, cu picioarele pe parapet“. Și spre a se scuza, probabil, adăogă: „Nimeni nu vroia să facă prizonieri“.

Dar prizonieri nu vroiau să facă nici soldații. „Nu se făcea grație, scrie Iünger. Cu mâinile sus predându-se, englezii traversau grăbiți primul val de asalt, pentru a se pune la adăpost. Soldații noștri, însă, îi impușcau fără milă. *Un singur soldat a ucis în fața mea o duzină* cu pistolul său automat având 32 de focuri“. Și ofițerul îi privește flegmatic, neputând să înfrunte, după cum scrie singur, pe acești oameni pentru săngerosul lor gest.

Mentalitate pe care n'o găsești, suntem siguri, la nici un alt popor civilizată. Ea este rezultatul *dresajului*, care nu se practica decât în Germania, dresajul ofițerului prusian.

Concluzia cărții este următoarea: „De atunci, aceste lupte au trecut, și noi întrezărim într'o lumină nesigură *tumultul unor lupte noi*. Prin acest noi înțeleg *tinerimea*, care gândește și care nu se teme. Ne descoperim în fața morților cari ne sunt sacri: *răspundem de ce a fost și de ce va fi*“.

Ideia o completează Iünger apoi, în prefața ediției a 5-a a cărții sale, spunând: „Nu suntem dispuși să ștergem acest război din memoria noastră. Suntem mândri de el. Suntem indisolubil uniți prin sânge și amintiri. *Și de pe acum se ridică o tinerime mai îndrăzneală*. Pentru timpurile care vin avem nevoie de o generație de fier, care să nu cruțe nimic. Vom înlocui odată mai mult *pana prin sabie, cerneala prin sânge, cuvântul prin faptă, sentimentul prin sacrificiu*, o necesitate pentru noi, altfel alții ne vor călca în noroi.

„O epocă de o brutalitate de care nu ne putem face idee este pe drum. În fața evinimentelor, toate discuțiile se vor prefăce în fum; invitarea la acțiune, *val cu creasta roșie de sânge*, va trece peste Europa, înlăturând totul din calea sa: discursurile seci și sterpe care ne epuizează. Pacea nu este alături de laș, ci lângă spadă. Toți oamenii fără teamă n'au fost încă îngropați în mormanul de ruine cari acopere Germania. Să aducem în noile noastre misiuni vechea noastră *cadență prusiană*, obișnuită cu focul“.

* * *

Citind asemenea cărți, înțelegem de ce bugetul armatei germane se ridică, pe anul 1930—31, la colosala sumă de 788 milioane mărci, aproximativ 31 miliarde lei, cu 50 milioane mărci sau două miliarde lei mai mult decât anul trecut.

Această sumă este colosală, pentru că, potrivit tratatului dela Versailles, *reichswehrul* german nu poate număra mai mult de 100.000 de oameni, iar marina 15 mii. Ar trebui să credem, prin urmare, că întreținerea acestor 115 mii de oameni costă mai mult decât costa întreținerea armatei germane întregi dela 1913, compusă atunci din o jumătate milion de soldați!

Un soldat din *reichswehr* costă, după acest buget, anual, 2880 mărci, aproximativ 115.000 lei, pe când în 1913 el nu costa decât 1200 mărci; enormă diferență, pentru că standardul de viață nu s'a scumpit în Germania în acest interval decât cu 50 la sută.

Dar să mai arătăm și alte date din acest buget. El prevede 21 milioane mărci (800 milioane lei) pentru întreținerea armelor, din care 5 milioane mărci sau 200 milioane lei pentru armele de mână, ceea ce face mai mult de 2000 lei pentru fiecare armă, de oare ce Germania nu are drept să dispună decât de 102.500 puști și carabine. Ar fi interesat de știut dacă bugetul armatei române prevede măcar zece lei anual pentru întreținerea fiecăreia din armele armatei noastre?

Comparând sumele pe care le cheltuiește armata germană pentru întreținerea armelor, care sunt, după cum am văzut, de 21 milioane, cu sumele pe care le cheltuia în 1913, și care se ridicau la abia 2 milioane 200 mii de mărci, găsim o diferență de aproape 800 milioane lei în plus, deși în 1913 armata germană posedea cel puțin un milion de arme de mână, la o armată de o jumătate de milion plus rezervele, iar nu 102.500 ca acum.

Un alt post din bugetul armatei germane care produce nedumerire este acela al fabricării și întreținerii munițiilor, pentru care capitol s'a prevăzut 32 milioane mărci sau 1 miliard două sute mii de lei. În 1913, în ajunul războiului, nu se cheltuia nici pe jumătate.

De ce aceste enorme diferențe, este în drept să se întrebe oricine. Cartea lui Ernst Lünger să constituie oare răspunsul la această întrebare?

În orice caz, ori cum ar fi, nici bugetul armatei, nici cartea locotenentul prusac nu prea sunt garanții pentru viitoarea pace a Europei. Ele sunt manifestatii în directă contradicere cu repetatele asigurări pacifice ale oamenilor politici germani.

Față de ele, străduințele lui Aristide Briand, ale contelui Condohove-Kalergi și a altor idealisti ni se par încă foarte departe de realizare.

NICOLAE MUȘAT

Război

— Fragment —

Conu' Costăchel Mohor om așezat, cu tabieturi și tradiții, deși face parte din vechea generație, a fost învins de curentul modern, care a pătruns în casa dumisale odată cu studiile și vârsta duduiei Victorița, singura moștenitoare a „moșioarei“, „căsuței“ din oraș și celorlalte diminutive gospodărești. Tot sub influența modei, coana Profira își zice acum Pulcherie, — nume pe care conu' Costăchel nu-l poate spune niciodată cum se cuvine, — și, scurtându-și părul și rochiile, a învins bombănelile și persiflările soțului, care s'a resemnat să asculte în tăcere nesfârșitele discursuri ale „nebunelor de mueri“. Dacă sub raportul modernizării feminine conu' Costăchel s'a lăsat învins, de data asta se ține tare. E vorba de măritișul duduiei Victorița. Duduia, sentimentală și visătoare, iubește pe tânărul Robert Săvescu, poet modern și autorul volumului „Pisici negre“. Madame Mohor simpatizează cu Napoleon Surugiu, locotenent de cavalerie și aprig curtezan și râvnitor la mâna duduiei Victorița. Iar conu' Costăchel îl vrea de ginere pe Vasile Murgu, fecior de popă și doctor de plasă cu reședința chiar pe moșia dumisale. Din această nepotrivire de vederi și dorinți s'a iscat un cumplit război.

Conu' Costăchel cu ochelarii pe vârful nasului citește gazeta. Coana Pulcherie își lustruște unghiile și duduia Victorița citește poeziile „Pisici negre“. După o pauză, conu' Costăchel păturește gazeta, își aprinde o țigară și privește deasupra ochelarelor.

Costăchel (către *Victorița*): Iar te-ai dat la mâte? (*Victorița* face: *Costăchel* se întoarce spre cucoană): V'ați bătăit bine aseară? (*Cucoana* face). Mulțumescu=ți fie, Doamne că le-ai sfîns glasul (*Își face cruce*).

Victorița: Dragă papa, ai un deosebit talent de-a enerva!

Pulcherie: Da, da!, Totdeauna el provoacă și apoi tot el se plînge.

Costăchel: Dar nu m'am plîns niciodată coană Prohiro.

Pulcherie: Iar?! Știi că nu pot suferi numele ăsta.

Costăchel: Păi ce pot să=ți fac eu, dacă așa te=a botezat popa!? Și=apoi nu uita că eu așa te=am cunoscut și așa mi=ai plăcut; că dacă te=aș fi văzut ca acuma cu ceafa rasă și cu genunchii goi...

Pulcherie: Iar începi?! Par'că ai promis solemn să nu mai deschizi această discuție.

Costăchel: Da, am făgăduit cinstit. Și nici nu=ți mai zic nimic.

Pulcherie: Păi atunci?

Costăchel: Vorbeam așa pentru mine! Nu mă pot opri să nu=mi pară rău.

Victorița (ironic): Zău?!

Costăchel: Se'nțelege, domnișoară doctor în drept; că, eu am inimă multă și știință puțină. Mie îmi pare rău când văd că cineva, care mi=e drag, se tăcnește tocmai când vârsta...

Pulcherie: Te rog, te rog!

Costăchel: Nu te supăra coană Prohiro, că nu vorbesc de dta! Dta ești tot juvenilă și săltăreată; cât despre minte, — nu mai zic nimic, — poți să dai și la alții.

Pulcherie (întepată): Dragă Costel...

Costăchel: Asta ar fi Costăchel.

Pulcherie: Da, Costă...chel, dacă îți place dtale. Trebuie să știi că azi nu vreau să mă irit. Îl aștept pe d. Napoleon Surugiu...

Costăchel: A ha! Vine să=ți ceară mînușita? Ți=i drag tare?

Pulcherie: Nu mai vorbi prostii! L=am spus să vie să vor=bească numai cu fine.

Victorița: Eu nu=s acasă!

Costăchel: Bine bine, n'ai nici o grijă!

Pulcherie: Aș vrea să văd ce=o să=i spui? Băiat bun, poziție socială strălucită...

Costăchel: Sabie, prieteni, pudră, și celelalte! Eu, coană Prohiro, nu pot să=i spun nimic. Să vorbească el cu *Victorița*. E ma=JORĂ, doctor în drept, fată emancipată. Să hotărască ea.

Victorița: Bagă de seamă, papa; mi=ai dat în mână toate ar=mele necesare! Și trebuie să știi că eu m'am hotărât. Tot azi vine și Robert...

Costăchel: Robert Diavolul?!

Victorița: Vine să îndeplinească o formă impusă de legi și conveniențe și să-ți ceară mâna mea.

Costăchel: Care? Dreapta sau stânga?

Victorița: Și nu uita că oricare ar fi părerea ta, eu sunt majoră.

Costăchel: Par'că eu îs minor?!

Pulcherie: Dragă *Victorița*, tu știi bine că eu te înțeleg și aproape toate părerile tale admit. Nu pot pricepe însă ce găsești la jerpelitul ăsta de Săvescu?

Costăchel: Dresor de mâțe negre și muritor de foame!

Victorița: Admir spiritul, inteligența, talentul.

Costăchel: Dar el?

Victorița: Mă iubește!

Costăchel: Așa, fără nici un interes?

Victorița: Sigur!

Costăchel: Bine. Vom vedea!

Pulcherie: Cum?! Nu cumva îți trece prin cap să primești de ginere pe jerpelit?

Costăchel: Ce să fac?! Fată majoră și emancipată! Vor avea și ei un menaj de intelectuali. El va scrie stihuri; ea va face advocatură, — doar e doctor în drept, — și amândoi vor frage mâțele de coadă, că au destule.

Pulcherie (furioasă): Ai nebunit!

Costăchel: Ascultă coană *Prohirița*: Când te-ai prins făcneala modernă, am fost destul de slab și păcătos ca să-ți dau voce să te faci de răs. Când te duci în toate sâmbetele, să zâmbești mălăeț și fata ți se bâtâie cu toți neisprăviții, eu nu mai zic nimic. Dv. v'afi arăfat voința dv. de femei moderne. Dar am și eu voința mea și judecata mea. Am și eu dreptul, nu?

Pulcherie: Dreptul tău e prea ruginit!

Costăchel: Așa cum este. Și-apoi cum pot să vă împac? Ție îți place d. Săghiută și fetei îi place talentul mâțelor. Pe care s'o ascult? Eu vezi bine, nu vreau s'o silesc să-l ia pe doctorul *Murgu*, om așezat, cu judecată și...

Pulcherie: *Victorița*, madame *Murgu*!

Costăchel: Par'că, madame *Surugi* e mai nobil.

Victorița: Ce mai vorbiți zadarnic! Nu iau nici pe unul, să știu bine că împletesc cosiță albă.

Costăchel: Cosiță albă, pe dracu! Cum ai să împletești cosiță albă dacă te-ai funs ca un flăcău?

Victorița: Sunt stăpână pe mine însumi.

Costăchel: Păi tocmai asta îi spun și eu mâni=ta. Vrei să-ți miaune mâțele, treaba ta. Dar lui *Robert Diavolul* să-i spui că n'are ce vorbi cu mine. Dacă are cu ce să-și facă gospodărie, treaba lui. Căsătorii=vă mâine din partea mea.

Victorița: Cred că am și eu dreptul la o parte din venitul moșiei.

Costăchel: Ei vezi, aci crezi greșit domnișoară doctor. Sunt și eu major și nu dau nici un gologan. Averea matale este titlul academic, cum ai voit mata. Deschide-ți biuroul de avocat, dumnealui să-și ia o slujbă de copist și iubiți-vă cât vă place. Dar el să nu vi-nă la mine, că-l dau afară.

Victorița: Va să zic mă desmoștenești, ca 'n romanele fasciculare.

Costăchel: Ba nu domnișoară, ai să moștenești când oi muri eu. Dar socot că mai am de trăit. Până atuncea trăiți și voi din munca voastră. Numai că, — tare mă tem, — că stăpânul mâtelor are să fugă rupând pământul când va auzi că nu-i rost de gologani. Fă tu proba!

Victorița: Și nu găsești că-i meschin, papa, să-ți impui voința cu aceste constrângeri materiale?

Costăchel: Iacă nu! Eu nu te constrâng. Faci ce vrei. Dar am dreptul să fac și eu ce vreau. Adică pentruce să mă supun eu voinței tale, — măcar că-i trăsniță, — și să nu te supui tu voinței mele, cum e drept și cinstit? Nu-l poți suferi pe Murgu?! Treaba tă. Nu-l pot suferi nici eu pe Robert Diavolul. Asta-i treaba mea.

Victorița: E ultimul cuvânt?

Costăchel: Răsultimul!

Victorița: Bine. Am să fac advocatură, (Pleacă supărată.)

Pulcherie: Și-ai consimți, Costel?

Costăchel: E hei, coană Prohirițo, cunoști și d-ta oamenii!... Dacă li-i mai vedea pe aici pe Robert Diavolul să-mi zici mie cuțu.

VLADIMIR NICOARĂ

Cronica politicei externe

Uniunea federală europeană — O lege interesantă în Elveția — Independența Egiptului

Di Aristide Briand, lansând în sesiunea de Septembrie a consiliului Societății Națiunilor ideia unei strânse cooperățiuni europene, și însărcinat de consiliu să redacteze proiectul pentru o uniune federală europeană, a prezentat un memorandum, cuprinzând principiile generale asupra organizării unui asemenea regim. Memorandumul a fost remis celor 27 state europene, membre ale Societății Națiunilor, urmând ca acestea să-și dea până la 15 Iulie avizul, însoțit de observațiunile și rezervele lor.

Guvernul francez își exprimă speranța că aceste răspunsuri vor permite instituirea, ca un prim germen de organizare federală, a cadrului durabil al acestei cooperățiuni europene, al cărui program va putea fi stabilit la viitoarea întâlnire la Geneva. Conteul Condover-Kalergi, vechiu propagandist al ideii de pace și de federalizare a statelor Europei, merge și mai departe, publicând un proiect de *pact pan-european*, ca bază pentru constituția viitoarelor State Unite ale Europei. Scopul acestui pact este asigurarea durabilă a păcii europene și organizarea colaborării politice, economice și intelectuale între popoarele europene.

Primul capitol al acestui pact vorbește despre liga statelor europene sau „Statele Unite ale Europei“. Această ligă poate fi formată de îndată ce state europene, cuprinzând o populațiune totală de 129 milioane locuitori, se vor pune de acord pentru a ratifica pactul.

Liga alege o capitală unică, deocamdată un mare oraș european, care să nu fie însă una din capitalele statelor contractante. Consiliul federal va trebui să aleagă capitala definitivă într-un interval de zece ani. Toți cetățenii statelor federate sunt cetățeni europeni. Funcționarii ligii sunt autorizați să acorde drepturi de cetățenie europeană persoanelor fără patrie. Pactul european va fi considerat ca un acord regional în sensul art. 21 din pactul Societății Națiunilor.

Al doilea capitol tratează despre datoriile statelor federate ale Europei. Membrii ligii își garantează reciproc respectul pactului Societății Națiunilor și a pactului Briand-Kellog. Ei consideră orice atac contra unei părți oarecare a teritoriilor statelor federate ca un atac împotriva propriului lor teritoriu național și se obligă să protejeze statul atacat, pe cale politică, economică și militară. Orice nouă convenție între statele federate trebuie să fie aprobată de consiliul federal. Cetățenii europeni se bucură în coloniile statelor europene din Africa de egalitate economică.

Al treilea capitol enumără organele statelor federate și anume:

1. Consiliul federal, întâia Cameră a Statelor Unite sau Federate ale Europei, compusă din reprezentanții diferitelor state în proporție de unul de fiecare stat. Consiliul federal dirijează ansamblul politicii pan-europene și hotărăște în raport cu suveranitatea federației, hotărâri ce nu pot fi luate decât în unanimitate;

2. Tribunalul federal care judecă toate conflictele între statele federate și constată violările aduse pactului federal;

8. Un fel de guvern federal compus dintr'un cancelar, un vice-cancelar, un trezorer, un secretar și un oarecare număr de funcționari. Acest organism funcționează sub controlul celor două dintâi, fiind obligat să colaboreze în modul cel mai intim cu consiliul federal.

Al patrulea capitol vorbește despre resursele financiare ale statelor federate care vor fi administrate de trezorer și alimentate de diferitele state.

În sfârșit, ultimul capitol, al cincilea, tratează despre posibilitatea de a modifica textul pactului, în cazul când ar atinge suveranitatea ligei. Aceste modificări nu se pot efectua decât cu majoritatea consiliului federal.

* * *

Elveția este o confederație compusă din 22 cantoane autonome, având fiecare legi speciale, juridice, administrative și financiare, înlocuite și votate de consiliile cantonale.

Pe lângă aceste legi, valabile numai pe teritoriul cantoanelor respective, mai există și altele, ce se aplică pe toată întinderea republicii. Aceste legi după ce se votează de Consiliul federal dela Berna, se votează și de fiecare din cele 22 de cantoane în parte și dacă cantoanele cu majoritate de două treimi, 15 din 22, primesc legea, se

procedează, în ultimă instanță, la consultarea poporului prin plebiscit. Abia, dacă și poporul se pronunță pentru proiect, el devine lege și legea este promulgată de președintele Confederației.

În așa fel s'a procedat acum cu legea fabricării și vânzării alcoolului, lege care își găsește originea în dorința de a stăvili, pe cât posibil, consumul rachiului. Rachiul în Elveția se fabrică în special din poame, mere, pere, prune, și mai ales vișine și cireși și, cum înfunderi mari sunt plantate cu arbori fructiferi, prețul rachiului scăzuse sub acela al vinului, astfel că populația găsea convenabil să consume rachiu. Din această cauză, consumul alcoolului crescuse enorm, îngrijorând cercurile conducătoare ale țării.

Prin noua lege se caută a se îngădi consumul rachiului. Legea prevede libertatea fabricațiunei, însă vânzarea obligatorie a produselor alcoolice către stat. Fabricantul, oricare ar fi el, țăran sau industriaș, va fi dator să predea Confederației produsele sale, după ce își va fi oprit cantitatea necesară pentru consumul propriu și al personalului său.

Pe această cale, se speră să se reducă consumul în mod simțitor. Pe deoparte, statul îl va vinde publicului pe un preț urcat, în orice caz mai scump de cât se vinde vinul și berea, ca poporul să se întoarcă la consumația acestor băuturi. De altă parte, îl va plăti producătorului cu un preț mai mic decât obținea el până acum vânzându-l direct consumatorilor, ceea ce va îndemna pe proprietarii de livezi să dea o mai mare atenție cultivei fructelor fine de masă, scăzând și în acest fel producția alcoolului.

Statul va avea pe lângă câștigul moral, și unul material, so-cotit la 20—30 milioane franci (600—900 milioane lei), rezultat din diferența de preț, pe care guvernul federal intenționează să-l îrvestească în instituții sanitare și de binefacere, spităli și aziluri.

Din cele 22 cantoane ale Elveției, 17 s'au pronunțat pentru noua lege, iar plebiscitul a dat, în favoarea legii, o majoritate de 171,000 de voturi, luând parte la vot cam 80% din numărul total al alegătorilor înscrși.

Mai notăm că în 1923, legea a mai fost prezentată, atunci a fost însă respinsă atât de cantoane, cât și de populație.

* * *

Am vorbit într'o cronică anterioară despre tratativele care urmau la Londra între ministrul de externe, Henderson, de o parte, și Nahas Pașa, primul ministru egiptean, de altă parte, în vederea unei înțelegeri între Marea Britanie și Egipt, pe baza independenței totale a acestuia.

După discuții care au durat mai multe săptămâni, negocierile s'au rupt pe chestiunea Sudanului.

Egiptenii cereau paritate între Anglita și Egipt în administrarea Sudanului, înlocuirea trupelor engleze prin trupe egiptene și

liberul acces în colonie al supușilor egipteni, a căror petrecere acolo este acum strict limitată și controlată.

Englittera, admițând toate celelalte cereri ale Egiptului, adică suprimarea ocupației militare, forțele britanice urmând să fie grupate în jurul canalului de Suez, renunțarea la capitulațiuni și la protecțiunea minorităților, n'a admis, în ce privește Sudanul, decât o participare restrânsă a Egiptului în administrația acestei țări.

Din această cauză tratativele s'au rupt și situația a rămas cea veche, englezii continuând să ocupe militărește Egiptul.

E de mirare, că naționaliștii dela Cairo au preferat această situație acordului pe care-l propuneau englezii, ceea ce însemna, pe lângă independența Egiptului, o etapă decizivă spre o ulterioară înțelegere și asupra Sudanului. Cu atât mai mult, cu cât nu se știe dacă un alt guvern englez, conservator sau liberal, ar mai fi dispus să facă sacrificiile pe care vroia să le facă guvernul laburist.

V. P. R.

Cronica politiceii interne

Revizuirea averilor

Cunoașteți, de sigur, povestea hoțului, care, gonit din urmă de câțiva păgubași, a crezut că scapă din încurcătură, strigând și el în fugă, mai tare decât toți: „Puneți mâna pe hoț... Puneți mâna pe hoț...”

Să ne ierte d. Virgil Madgearu, care a lansat deunăzi la Camera formula revizuirii averilor, dar prea mult seamănă amenințările dumisale cu întâmplarea de mai sus. Judecați și dumneavoastră coincidența. Tocmai când partidul dela putere se lăfăiește la banchetul fără de sfârșit al concesionărilor; tocmai când judecătorul de instrucție se ocupă cu traficul de influență al împrăștiatelor; tocmai când lumea a început să se mire de unde tot răsar atâți milionari proaspeți din maidanurile național-tărăniște; tocmai când tot soiul de afaceri suspecte se săvârșesc prin umbra propice a diferitelor cabinete ministeriale; — tocmai atunci se aude, ca din senin, strigătul destinat să producă binevenita confuzie în opinia publică: „Cerem revizuirea averilor”...

Vom observa dela început tonul teatral al acestui avertisment, îndreptat împotriva *cui*? Dacă guvernul dlui Iuliu Maniu, — cel mai nou proprietar de mine de aur din România, — are de gând să-și taie craca de sub picioare și să alcătuiască o lege de urmărire împotriva *tuturor* îmbogățitorilor cari nu-și pot justifica veniturile, n'are decât să a înfățișeze Parlamentului, fără surle și țimbale, ținând seamă de poverbul, că pisica cu clopoței nu prinde șoareci. Dar dl Virgil Madgearu anunță revizuirea averilor cu răbufneli de glas, ca și când ar fi în opoziție; cași când n'ar avea oricând posibilitatea de a o legifera; cași când ar fi vorbit de un ideal îndepărtat, pe care cândva, după lupte eroice, abia va fi în măsură să-l realizeze...

Pe truce această punere în scenă comercializată? Pe cine a crezut că păcălește dl Virgil Madgearu? A vrut, pur și simplu, să tragă o spaimă partidului?

Fiindcă nu ne închipuim, că revizuirea averilor, dată s'ar pâne în lucrare, ar opera numai împotriva micului funcționar, obligat să lămurească prin ce minune, dintr'o leafă de 5000 lei pe lună a cum-părat nevestei blană de 30 de mii. (Veși vedea, în acest caz, cum vor intra în funcțiune *micile economii*, care explică totul). Dar, dacă-i vorba să judecăm problema în mod serios, ca pe o reformă cu șorți de realizare, trebuie să presupunem, că se va începe, după cum se cuvine, cu fof respectul pentru ierachia politică, de sus în jos, nu de jos în sus. Și mai nădărdum, că nu vor fi puși la control numai copisti și arhivarii, dar mai cu seamă și în primul rând, înalții demni-tari, subsecretarii de stat, miniștri, și — *suum cuique* — reprezen-tanții națiunii.

Ah, câte imobile luxoase, câte teacuri de acțiuni, câte cărți-cele de depuneri nu se vor descoperi la adăpostul căldicel al imu-nității parlamentare! Câți samsari populari, răsăriți ca Minerva din capul lui Jupiter dintr'o urnă electorală, nu mișună pe suprafața Ro-mâniei-intregite!... Câți falși, cari n'aveau după ce bea apă, urlă-tori în vânt pe la fel de fel de alegeri, tribuni ai demagogiei române, nu s'au trezit dintr'odată în limuzină, fără să priceapă nici ei prea bine cum!...

Ce palpitant interogator ar fi de luat acestor rechini nesăturați, cari nu sunt, firește, slujbași publici, n'au în fața legilor de acum nici-o răspundere, căci operează totdeauna între patru ochi marele sau micul lor trafic de influență, dar cari ar fi foarte încurcați să răspundă, de unde trăiesc pe picior princiar, și cum au izbutit să=și plătească, ca prin farmec, atâta liotă de creditori?

Căci va trebui revizuită și această categorie de îmbogățiți, am putea să le zicem îmbogățiți à rebours, cari au făcut datorii cu carul la vreme de opoziție, ca să le plătească cu amândouă mâinile, dintr'o sursă misterioasă, de îndată ce au ajuns la guvern. Dl Iuliu Maniu nu știe franțuzește, dar manualul său de conversație, dl I. Lugojanu, i-ar putea traduce faimoasa zicătoare financiară a celui mai econom popor din lume: „*Qui paye ses dettes, s'enrichit!*”

Refrenul remanieri

Ar fi să repetăm o banalitate arhi-cunoscută, dacă ne=am în-gădui să dăm din acest loc, dlui Iuliu Maniu, un certificat de abili-tate. Se știe prea bine, că șeful actualului guvern, care surăde când ar voi să muște și uită astăzi cecece a jurat ieri, posedă un dar pu-șin obișnuit de a trage pe sfoară — pe cei cari, de bună voie sau din naivitate, se lasă păcăliți.

Dl C. Stere știe unele lucruri în această privință...

De aceea, nimeni nu se mai miră, cu câtă îndemânare se pri-cepe d. Iuliu Maniu să rezolve — amânând — chestiunea delicată a remanierii. Fără îndoială, că mult încercata cârmuire național-șără-nistă, după un an jumătate de poticneli neîntrerupte, ar avea nevoie, ca să se mențină, nu numai de proptele zdravene, dar mai ales de

o serioasă infuziune de forțe proaspete, cu ajutorul cărora să repare pierderile suferite. Echipa, cu care d. Iuliu Maniu a pornit, în Noembrie 1928, se întreprindă opera de reconstruire a României-întregite pe noi temelii democratice (vă rog, de ce râdeți?), n'a fost, dela început, prea faimoasă. Nu se putea spune, însă, că nu era numeroasă! Rând pe rând, apoi, prețioșii colaboratori au fost debarcați. La cea dintâi escaală s'a dat jos d. general Alevră. Apoi, a fost coborât cu jale mare d. Mihai Popovici. Pentru motive de sănătate a plecat de pe corabie d. Aurel Vlad. Fire plâpândă, suferind de rău de mare, d. Gr. Iunian a rămas, la un moment dat, pe uscat. Impudentul d. Aurel Dobrescu s'a aruncat în valuri de gât cu amicul său Tiberiu Vornic, iar acum trebuie să i se întindă colacul de salvare. Însfârșit, după atâția alții uitați pe urmă, s'a mai supărat și d. D. R. Ioanițescu, fiindcă n'a fost înaintat căpitan deodată cu priecutul navigator Eduard Mirto...

Ușurată de tot, nava guvernamentală, bătută de atâtea vânturi rele, se cam clatină, iar mâna cârmaciului șovăie mai rău ca niciodată...

Rubrica raportajului politic în gazetele din Capitală reia aproape zilnic refrenul remanierii, împrăștiind în lume știrile cele mai neverosimile. S'a vorbit chiar, că d. Iuliu Maniu se hotărâse la un moment dat să se remanieze pe sine însuș, trecând șefia guvernului, pe sub mână, dlui I. Mihalache... Zadarnice combinații! Experiența național-tărănistă se apropie în mod fatal de sfârșitul ei, și nimic n'o mai poate mântui. De aceea, soluția nu-i remanieria, ci pur și simplu — un picior în spate!

Formula nu-i, poate, elegantă, dar găsiți dumneavoastră, oameni delicați, o alta...

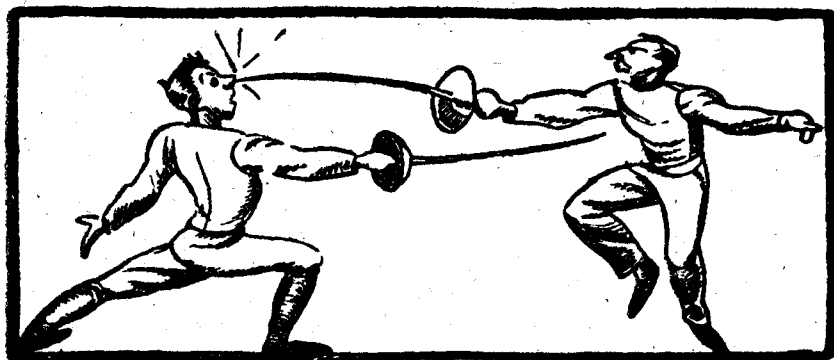
Când doi se ceartă

Răfuiala dintre dnii C. Stere și Iuliu Maniu, — cel dintâi a cuză, iar al doilea nu răspunde, — s'a încheiat până acum, cu un câștig real pentru d. Pan-Halippa. Desbărându-se de fostul protector, mulțumită căruia a ajuns pe banca ministerială, d. Pan-Halippa s'a văzut dintr'odată șef al guvernamentalilor din Basarabia.

Nimic nu se mai face acum, dincolo de Prut, fără avizul dlui Pan-Halippa. Figura sa spălăcită de mucenic cu leafă bună al unei provincii lipsită în Parlamentul actual de reprezentanți cu suprafață, a devenit o obsesie de fiecare zi. Conștient de importanța pe care a câștigat-o aruncând o copită decisivă în capul leului muribund, d. Pan-Halippa cere avantajii, pune condiții, smulge favoruri. Di Pan-Halippa e omul zilei la Chișineu.

Credeți, desigur, că Basarabia s'a alipit fără condiții. V'ați înșelat. Acum se dovedește, că Basarabia s'a halipit, cu caet de de sarcini, — după rețeta scumpă dlui Virgil Madgearu...

A. H

GAZETA RIMATĂ

Allo! Allo!

Guvernul dlui Iuliu Maniu a hotărât să
concesioneze rețeaua telefonică unui con-
sorțiu dela Budapesta.

Ziarele

*Răsună grindina din tobă,
De parte până'n fundul zării...
E vreo pornire xenofobă?
Sunt dușmani la hotarul țării?
Vă prindeți toți în horă mare
Și pradă nu vă dați mâniei:
Ghiulucă scoate în vânzare
Pe rând, aveea României...
Veniți, cu zâmbetul pe gură,
Vă strângeți roata'n jur, degrabă, —
La fiecare cotitură
S'a instalat câte-o tarabă!*

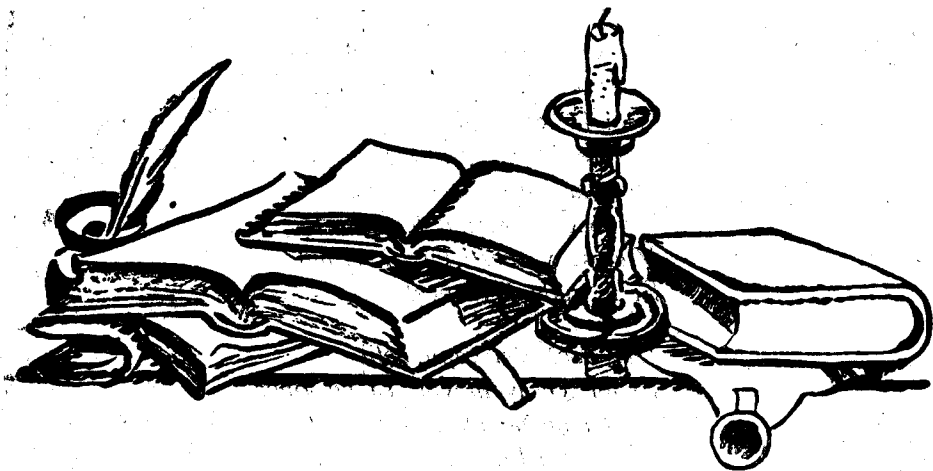
*Vândurăm apa și lumina,
Tutunul, cinematograful,
Petrolul, sarea și benzina:*

Mai rămăsese telegraful!
De-acum ne-a amușit și glasul,
Aceasta-i ultima osândă,
Căci în tot locul, la tot pasul,
Mii de urechi vor sta la pândă!
Ascultă peste tot străinul,
Ne joacă telefonul festa; —
Vrei să vorbești cu Severinul,
Și te aude Budapesta!

Dar dacă vin capitaliștii
Și tot ce-avem vor să ne ducă,
Să nu ne ia numai artiștii:
Eu zic să-l dăm și pe Ghiulucă...
Să-l pue, dacă vor, pe roate,
Să-l prindă, ca pe-un chip, în ramă,
Să le arate el ce poate
Ca scamator, la panoramă...
Dar nu va trece multă vreme,
Și de mulțime-o să se-ascundă:
Când cineva o vrea să-l cheme
La telefon, — n'o să răspundă!

ION TELEGRAMĂ
— Impărțitor la P. T. T. —

ÎNSEMNĂRI

Furia concesiunilor. — În mijlocul crizei economice generale, care provoacă zilnic atâtea bancrute, atâtea dezastre și atâtea sinucideri, guvernul dlui Iuliu Manișu, cu toată ceata de samsari flămânzi din jurul său, a găsit mijlocul să pună la cale afaceri grase și învârteli rentabile, menite să asigure îmbogățirea rapidă și lipsită de orice risc a favorizilor regimului. O țară întreagă își strânge brăcinarul pe stomacul uscat de foame, în vreme ce o trupă de aventurieri, pe cari naivitatea analfabetă a votului universal i-a așezat la cârmă, nu se sfiește să scoată la mezat tot ce poate vinde, comercializa sau concesiona din avuțul public. Ori unde se poate descoperi un izvor de câștig, alimentat din greaua trudă a contribuabilului, stors până la epuizare, se transformă în între-

prindere particulară și se scoate de sub controlul statului.

Ar trebui să se găsească într-o zi un pasionat alcătuitor de statistici, care să așeze la un loc, ca o jalnică documentare a gradului de decădere în care am ajuns, pomelnicul tuturor așezămintelor de interes obștesc, a tuturor surselor de venituri bugetare, a tuturor bogățiilor naționale, care-au fost date în arendă, comercializate sau concesionate, fie partizanilor politici ai partidului dela cârmă, fie oamenilor de paie ai acestora, fie, în fine, grupurilor financiare străine. Incepând cu uzinele electrice ale cutărui oraș din provincie, să zicem Clujul, și sfârșind cu nefericitele Teatre Naționale, oferite cu zestre și cu subvenții unor arendași puși pe căpățuială, nimic n'a

fost cruțat, totul a fost scos la licitație ca averea unui moștenitor netrebnic, grăbit să scape de incoșmodile acareturi părintești.

Până aici să fi ajuns cu destrămarea plăpândeii noastre organizații de stat? Nu. Un asemenea certificat de incapacitate, după modesta noastră părere, privește exclusiv guvernul actual, care, fără prea multe scrupule de onestitate, copleșit și de dificultățile misiunii sale, preferă să improvizeze așa numite instituții autonome, risipind averea țării, și punând pretușndeni să bată toba desfacerii generale. Acest faliment al lipsei de pricepere, — și această goană după noroc a câtorva favoriți ai tuturor arendărilor, comercializărilor și concesionărilor, — ilustrează destul de limpede lâcomia imbecilă a demagogiei victorioase. Dar cum am putea să ne împăcăm cu ideea, că destrămarea la care asistăm face parte din procesul de evoluție normală a României întregite?

Acum în urmă i s'a năzărit dlui Virgil Madgearu să concesioneze și telefoanele din țară, pe un termen de 30 ani, unei așa zise societăți americane, cu sediul la Budapesta. Înțelegeți ușor, ce urmări ar avea afacerea proiectată, nu numai din punct de vedere financiar, dar mai ales din punctul de vedere al apărării naționale. Marele stat major al armatei, căruia i s'a cerut părerea în această privință, și-a făcut datoria să arate, ce pericol decurge din faptul, că statul va lăsa din mână exploatarea, conducerea și controlul unui serviciu de comunicație atât de important ca rețeaua telefonică din cuprinsul României. Totuș, glasul celui mai înalt for de răspundere al pregătirii noastre militare n'a fost ascultat. Contractul de concesiune a telefoanelor pe seama conșortului dela Budapesta se află astăzi în discuția consiliului de miniștri, și, după toate probabilitățile, va fi aprobat.

Măine va veni rândul căilor ferate, al înarmării sau al planurilor noastre de mobilizare. Ceeac nu se poate închiria la partizani, se ofere la licitație dincolo de

graniță. Iar d. Virgil Madgearu, mare economist și român dintr'o bucată, ne cere să-i admirăm ingeniozitatea constructivă. Pretinde să nu-i suspectăm simțământul național. N'a răcnit dumnealui, la Cameră, într'un moment de dramatică indignare, că-și iubește patria cu aceeaș ardoare ca oricare altul? Cum o să punem la îndoială o declarație atât de categorică?

O singură nedumerire mai avem: La ce longitudine răsăriteană se găsește patria d-lui Virgil Madgearu?

Mina de aur. — În gazetele din Capitală a apărut deunăzi o informație redactată cam astfel: „Dl Iuliu Maniu a plecat la Cluj, unde a avut o întâlnire cu reprezentanții unui grup financiar englez în vederea vânzării minelor de aur, proprietatea d-lor Iuliu Maniu și Romulus Boilă. Împreună cu financiarii englezi, dl Iuliu Maniu a plecat în automobil, să le arate minele, a căror cumpărare se negociază”.

Mărturisim, că am rămas pușintel surprinși citind aceste rânduri. Știam noi, că fostul avocat al consistoriului dela Blaj a făcut o strălucită carieră politică în România-întregită pe urma confuziei născute dintr'o ladă goală, dar tot nu ne așteptam ca gentilul farsor să împingă norocul său personal atât de departe, încât să mai apară și în postura unui coșcogeamite proprietar de mine de aur! Nu ni-l puteam închipui pe dl Iuliu Maniu, cu tot zămbetul său ademenitor și cu toată jacheta dumisale de rafinat financiar, presărând noaptea, pe subț ascuns, pulbere de aur printre mărcinii dela Baia de Arieș, ca să-i păcălească pe financiarii englezi, și să-i facă să creadă, că subsolul moștenirii familiare conține, într'adevăr, metăluri prețioase. Asemenea scamatorii nu sunt permise, deocamdată, decât numai în politică, unde niciun articol de lege nu pedepsește pe panglicarul, care se pricepe să arunce cu praf strălucitor în ochii mulțimii încrezătoare.

Iată pentru ce am fost foarte mulțumiți, când am descoperit, — nici noi nu ne aducem aminte unde, — o categorică recuficcare a dlui Romulus Boilă, nepotul presupuselor mine de aur, care s'a declarat gata să desmintă tot. Și tratativele cu grupul de financiari englezi, și călătoria în automobil, iar la nevoie, chiar existența dlui Iuliu Maniu. Totul a fost o odioasă înscenare a adversarilor politici, cari, nereușind să afle procedeele întrebuițate de șeful actualului guvern ca să-și plătească datoriile contractate la vreme de opoziție, au lansat această infamă calomnie cu vânzarea minelor de aur dela Baia de Arieș, care a făcut zilele trecute ocolul presei buresțene. Va să zică, nici mine nu sunt, nici aur nu conșin, și nici nu se vând ni-mănuși! Ne-am lămurit, și ne-am liniștit...

La urma urmei, ce nevoie avea dl Iuliu Maniu să inventeze povestea idioată cu minele sale de aur? Nu-i ajunge promițătoarea ladă goală, mulțumită căreia a ajuns prim-ministru cu listă civilă? Oare nu-s, totuș, mai lesne de păcălit alegătorii români, decât financiarii englezi?

Coincidențe. — O parte a presei din Capitală a anunțat, că între partidul liberal și d. Alex. Vaida ar fi intervenit o înțelegere, ca să zicem așa: constituțională, în urma căreia jandarmii au ridicat obișnuitul lor asediu de după masă din jurul ziarului *Vijtorul*, renunțând la tentativele de confiscare și la goana împotriva figuranților pe calea Victoriei.

Confratele nostru *Indreptarea* ne informează, însă, că știrea nu corăspunde adevărului. Pacea aparentă dintre guvern și vânzătorii de gazete nu se datorește unui acord politic, ci faptului că în momentul de față se găsesc la București, ca oaspeți ai țării, contele de Saint-Aulaire și d. Loucheur, cărora d. Iuliu Maniu, delicat și atent ca totdeauna, nu voiește să le dea spectacolul prea puțin occidental al unei caricaturi de război civil. Este vorba, așa

dar, cum spune *Indreptarea*, de un simplu armistițiu, pentru a se salva aparențele falșului democratism al regimului odios sub care trăim. După ce oaspeții se vor despărta, ducând cu ei impresia că în România domnește cea mai deplină libertate pentru toate opiniile, răfuiala va începe dela capăt, ca în bunele familii unde numai ivirea neașteptată a unui musafir întrerupe pentru câteva minute păruiala endemică dintre soți.

Totuș, ar mai fi o concluzie de tras din această picantă întâmplare. Va să zică, dacă România ar avea cinstea să primească zilnic vizita unui om politic străin, presa la noi ar fi cu adevărat liberă, fiindcă niciunui guvern nu i-ar veni la socoteală să apară în fața străinătății ca un sugrumător al drepturilor cetățenești. Mai știi?

Un om fenomen. — De aproape o lună de zile, d. Valer Moldovan, cel mai iute de picior cetățean al României-întregite, îndeplinește, cu o regularitate de ceașornic, spre binele țării, două însărcinări publice despărțite între ele de o depărtare de cinci sute de kilometri. Amabilul avocat din Turda conduce, în acelaș timp, dar n'am putea să spunem din acelaș loc, directoratul ministerial al Ardealului, la Cluj, și subsecretariatul cultelor din ministerul instrucțiunii publice, la București.

Cum rezolvă d. Valer Moldovan (clev al filosofului Einstein?) această dificilă problemă a raportului dintre spațiu și timp, a rămas până acum un mister nedeslegat. Nădăduim, că eminentul bărbat politic, săltat de curând la rangul de profesor universitar, nu va ține multă vreme în secret procedeele său, și va demonstra în timpul cel mai scurt înaintea Academiei Române, cum a reușit să înfrângă legile cunoscute până acum ale fizicei, fiind prezent, în aceeaș clipă, în două locuri diferite. Până acum, vedeți, nu se putea.

Vrând-nevrând, suntem nevoiți să-i recunoaștem d-lui Valer Moldovan, darul ubicvității. Explicația științifică a fenomenului n-o avem încă, dar suntem convinși, că ea nu va întârzia. Constatăm, până atunci, faptul, și ne arătăm admirația noastră. *Simultan*, în temeiul unui simplu decret semnat de Inalta Regentă, — amă-nunt care nu explică îndestul minunea, — d. Valer Moldovan se găsește *tot odată* în biroul directoratului ministerial dela Cluj, unde rezolvă cu atenție și pricepere chestiunile destinate sferei sale de competență, și se mai află, *tot el* în cabinetul din ministerul instrucțiunii dela București, unde are de lămurit o seamă de probleme importante în legătură cu situația cultelor minoritare. Dacă cineva, înălțat într'un punct convenabil al văzduhului, ar putea să privească de sus în ambele direcții, l'ar vedea, spre marea sa uimire, pe acelaș d. Valer Moldovan, în două ipostaze diferite, un d. Valer Moldovan la Cluj, identic, și totuș diferit, de celălalt d. Valer Moldovan, dela București.

Avea și zeul Ianus, dacă vă aduceți aminte, două fețe, dar, cu voia dumneavoastră, erau lipite, și ele nu puteau să călătorească separat...

Nu-i acelaș lucru cu d. Valer Moldovan, sau mai bine spus, cu cei doi d. d. Valeri Moldovani. D-l Valer Moldovan din Cluj nu se întâlnește decât foarte rar cu d. Valer Moldovan din București. Odată, ce-i drept, subsecretarul dela culte s'a pomenit în vagonul său ministerial cu directorul Ardealului. Coincidență fericită, amândoi mergeau acasă la Turda! Era într'o zi de sărbătoare, când treburile publice puteau să aștepte douăzeci și patru de ore. În ziua următoare, însă, cele două întruchipări ale aceleiaș persoane s'au despărțit. D-l Valer Moldovan nr. 1 a luat-o spre Cluj, d-l Valer Moldovan nr. 2 a apucat-o spre București. Niciunul n'avea vreme de pierdut. Pe amândoi îi aștepta

un vraf de acte, a căror rezolvare nu putea să întârzie!

Cum să nu meargă bine treburile în țară, domnule, când partidul național-tărănist, astăzi la putere, e în măsură să ne ofere asemenea specimene de fakiri, cari pot să fie două, trei sau mai multe slujbe, în localități despărțite prin sute de chilometri, fără să lipsească vreodată dela datoric, și fără să se plângă, că lefurile, așa zicând, nu s'ar putea incasa decât succesiv? Astfel de minuni ar trebui arătate la panoramă, ce crezi dumneata...

Intre Tiberiu și Aurel. — În posesiunea judecătorului de instrucție de pe lângă tribunalul din București se găsește în momentul de față o voluminoasă corespondență, pe care, nădăjduim, că un cercetător al morăvurilor politice din România de după război o va scoate cândva într'un volum. Sunt scrisorile schimbate între d. Aurel Dobrescu, fost subsecretar de stat la ministerul agriculturii, și bunul său amic Tiberiu Oprea, zis Vornic, actual locatar, fără contract cu termen, al închisoarei Văcărești. Lectura acestor bilețele dulci, misive sentimentale și apeluri călduroase cu scop financiar, va fi, pentru generațiile viitoare, cât se poate de instructivă. Deocamdată, ele servesc parchetului pentru elucidarea unei încurcate afaceri penale, unde limitele escrocheriei, ale falșului în acte publice și ale amicitiei, spre marea noastră părere de rău, se cam confundă.

Un lucru rămâne, totuși, foarte clar. Relațiile personale dintre acuzatul Tiberiu Oprea, zis Vornic, autorul material al fraudelor cu pădurile din Ciuc, și d. Aurel Dobrescu, principalul martor, a cărui situație în proces rămâne să se stabilească de acum înainte, erau mai mult decât prietenești; aveau un caracter de neîntreruptă intimitate. Cei doi tovarăși din zile grele își ziceau pe nume, se tutuiau, își făceau confidențe, se ajutau reciproc, și-și trimiteau bancnote în plicuri discrete, fiind,

în mijlocul atâtor repetate mărturisiri sentimentale, o foarte scrupuloasă contabilitate a sumelor avansate. *Clara pacta, boni amici...*

Vina nu-i a lor, dacă acum socotelile s'au cam încurcat, și drumurile duiosului duo Tiberiu-Aurel par să se fi despărțit. Mijlocitorul neobosit al afacerilor forestiere, căruia d. Aurel Dobrescu îi arăta, în epistole autografe atâta recunoștință pentru amabilitatea cu care-l servise, stă acum la pușcărie, izolat după negrele zăbrele de fier, iar ingratal său patron, în loc să sară să-l scape cumva, crede că-și ușurează el însuș situația, renegându-l. Bietul Tiberiu Oprea! Sărmanul Vornic!

Se înțelege, că schimbul de scrisori între cei doi amici de ieri a încetat. Totuși, din întunericul celulei dela Văcărești, un lung suspin pornește în liniștile ceasuri de seară, când sufletul omului singuratic se leagănă trist în ritmul aducerilor aminte: — „*Dragă Aurel, nu mă lăsa singur, te aștept... Al tău, îndurerat, Tiberiu...*“

Alianța republicană democratică. — Acest partid politic a fost întemeiat în Franța în 1901 de către Adolphe Carnot și Pallu de la Barrière, grupând dela început bărbați ca Poincaré, Loubet, Deschanel, Jonnart, Barthou și alții. Alianța a fost formată ca apărare a Republicii împotriva vechilor partide monarhice și radicale, pe atunci încă foarte puternice în Franța.

În Camera dela 1898—1902 erau 254 republicani, 104 radicali colaborând cu cei dintrăi, 74 radicali socialiști, 57 socialiști, și pe lângă aceștia 92 de reprezentanți anti-republicani. În Camera ce a urmat, aleasă în 1902, situația s'a mai agravat prin faptul că s'au ales nu mai puțin de 128 anti-republicani.

În urmă însă, numărul lor a scăzut treptat, pericolul reacționar a dispărut, ivindu-se în schimb, dela război încoace, alt pericol,

acela al socialiștilor. Dela 57 în 1898, redus la 45 în 1902, numărul deputaților socialiști a sporit la 102 în 1924 și la 107 în Camera de astăzi. Atitudinea lor și tot mai desele lor succese electorale au făcut ca republicanii să vadă acum că pericolul nu se mai găsește la dreapta, ci la extrema stângă. Socialiștii francezi, spre deosebire de cei englezi și de cei germani, stau foarte aproape de comuniști, de unde și adversitatea republicanilor în contra lor.

În congresul recent al alianței republicane s'a discutat chestiunea unui front unic al republicanilor, îndreptat de astă dată contra socialiștilor. Proiectul s'ar putea realiza prin intrarea în alianța republicană a radicalilor socialiști, pentru moment în cartel cu socialiștii.

Momentul de acum pare favorabil pentru realizarea acestui bloc, pentru că între cele două partide cartelate s'a produs un conflict, cauzat de refuzul unui candidat socialist, căzut în balotaj, de a renunța în favoarea candidatului radical, care obținuse mai multe voturi. De aci polemică vie în presa celor două partide și bine înțeles o accentuată răceală.

Dificultatea toată stă în persoana dlui André Tardieu, unul dintre membrii cei mai de seamă și mai influenți ai alianței republicane. Pe acesta nu-l pot ierta radicalii, pentru că a răsturnat guvernul Chauvignat după abia câteva ore de existență. Totuși se pare, făcându-se eforturi și concesiuni din ambele părți, că ar exista posibilitatea unei împăcări, ceea ce ar însemna un mare câștig pentru Franța, strângând într'un singur bloc toate elementele republicane.

În acest caz, s-ar putea forma de pe acum un guvern de largă conștințare republicană, iar la viitoarele alegeri reușita acestui bloc ar fi asigurată, dând Franței un guvern de lungă durată și înlăturând, pentru un șir lung de ani, pericolul ce-l prezintă socialiștii.